

Musiikki kotoutumisessa: analyysi viiden nuoren musiikille antamista merkityksistä

Kansainvälinen muuttoliike sai uusia ulottuvuuksia 1990-luvun alun Euroopassa, mikä näkyi myös Suomessa (Saukkonen 2020: 65). Aiemmin Suomi oli maa, josta muutettiin maailmalle, kun taas 1980-luvulta lähtien maahanmuutto Suomeen päin alkoi kasvaa. (Korkman 2017: 153; Saukkonen 2020: 32, 69). Kasvua on ollut siitä lähtien enenevässä määrin, ja maahanmuutto on 2010-luvulta alkaen nousut hyvin ajankohtaiseksi ja monivivahteiseksi keskustelunaiheeksi. Tämä on vaatinut Suomelta uudenlaista poliittista keskustelua myös kotouttamisesta eli muualta tulleiden ihmisten integroimisesta osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Kotouttaminen edellyttää suunnitelmallisuutta ja monialaisen yhteistyön toteutumista, minkä vuoksi kotouttamistoimista käydäänkin monenkirjavaa debattia. Kotouttamistoimien vaikuttavuuteen panostaminen ja tarpeellisten kotouttamisvariaatioiden kehittäminen kuuluvat keskeisimpiin aiheisiin maahanmuuttopoliittisessa keskustelussa. Tarkoituksenmukainen ja onnistunut kotoutuminen edellyttää prosessin etenemistä kaksisuuntaisesti – vastaanottajan ja vastaanotettavan hyvän yhteistyön toteutumista (Saukkonen 2020: 21). Vuonna 2011 voimaan tulleessa laissa korostetaan maahanmuuttajien ja valtaväestön välillä käytävää vastavuoroista keskustelua ja toisia kunnioittavaa ilmapiiriä, jotta kotoutuvien osallisuus suomalaisessa yhteiskunnassa olisi mahdollista (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010; Alitolppa-Niitamo ym. 2013: 7, 13–14, 31).

Euroopan pakolaiskriisi vuonna 2015 vaati humanitaarista reaktiota, kun Lähi-idän alueilta saapui kymmeniä tuhansia ihmisiä hakemaan turvapaikkaa. Lähi-idän alueiden sota ja levottomuudet saivat aikaan hallitsematonta muuttoa Eurooppaan, minkä seurauksena Suomeenkin otettiin vastaan kolminkertainen määrä pakolaisia 2000-luvun alkupuolella maahan muuttaneiden ulkomaalaisten lukumäärään nähden. (Korkman 2017: 153; Tiainen & Brewis 2016: 5.) Kymmenien tuhansien ihmisten vastaanottaminen on vaatinut resurssien tarkastelua kotouttamistoimien oikeasuhtaisen järjestämisen kannalta (Saastamoinen & Brewis 2017: 4). Näin pyritään huolehtimaan siitä, että Suomeen muuttaneet kotoutuisivat uuteen kotimaahan oppien kielen ja rakentaen uuden pohjan elämälleen uudessa elinympäristössä.

Kaksisuuntaisen kotoutumisen ajatellaan edistävän kulttuurisesti yhä moninaisemman yhteiskunnan elämistä sovussa ja keskinäisessä kunnioituksessa. (Martikainen ym. 2006: 20–22.) Tähän pyrkivillä poliittisilla toimilla on haluttu myös taata jokaiselle yhtäläiset oikeudet osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon. Oikeasuhtaisella tukien takaamisella taas halutaan varmistaa resurssien riittävyys ja Suomen talouden säilyminen horjumattomana uuden äärellä.

Kotoutumisella viitataan prosessiin, jossa maahan muuttanut kokee tulevansa hyväksytyksi ja osaksi uutta yhteiskuntaa. Prosessi ei ole yksinkertainen, vaan polkuun mahtuu sekä onnistumisia että epäonnistumisia, jolloin kotoutuminen voi näyttäytyä haastavana. (Saukkonen 2020: 17–18.) Kotouttamisen ideana on hyväksytyksi tuleminen ja sopeutumisen onnistuminen. Kahden hyvin erilaisen kulttuurin kohtaaminen edellyttää sellaisia kotouttamistoimenpiteitä, jotka mahdollistavat vastavuoroisuuden erilaisista taustoista tulevien ihmisten ja ryhmien välillä. Tällä viitataan siihen, että kotouttamisen toimien tulee perustua prosessin kaksisuuntaisuuteen – vastaanottavan yhteiskunnan ja maahan muuttaneen henkilön väliseen vuorovaikutukseen, yhdenvertaisuuteen ja monialaiseen yhteistyöhön. Vastaanottavan yhteiskunnan on huolehdittava monipuolisten ja riittävien julkisten palveluiden saatavuudesta ja integraation toteutumisen edistämisestä. (Saukkonen 2020: 21.) Tämän vuoksi onkin oleellista pohtia, minkälaisilla tavoilla kotouttamistoimia voidaan toteuttaa.

Tässä artikkelissa tarkastelen 12–15 vuoden iässä Suomeen muuttaneiden, aineistonkeruun aikana myöhäisnuoruusikäisten nuorten musiikkisuhdetta ja musiikin merkitystä heidän kotoutumiseensa suomalaiseen yhteiskuntaan – maahan, jossa on hyvin erilainen kulttuuri, tavat ja kieli kuin heidän kotimaassaan. Analysoin nuorten raportoimien subjektiivisten kokemusten perusteella heidän kotoutumistaan Suomessa. Kotoutumisprosessin kokonaisvaltaisessa tarkastelussa käytetään nelikulotteista akkulturaatiomallia (Forsander 2001: 40–41).

Artikkeli pohjautuu pro gradu -tutkielmaani (Rytkönen 2020), joka käsittelee musiikin merkitystä nuorten maahanmuuttajien kotoutumiselle suomalaiseen yhteiskuntaan. Kotoutumisen lisäksi tutkielmassa syvennyttään artikkelia yksityiskohtaisemmin muun muassa musiikin suomen kielen oppimisen ja musiikinkuuntelun yhteyksiin. Käsillä oleva artikkeli puolestaan keskustelee tutkielmaa enemmän edeltävän musiikintutkimuksen sekä maahanmuuttajataustaisten lasten, nuorten ja aikuisten sopeutumista käsittelevän tutkimuksen kanssa.

Etnomusikologisesta näkökulmasta on mahdollista tarkastella musiikin erityispiirteitä ja voimaa kotouttavana tekijänä (Crawford 2017; Lewis 210; Marsh 2012, 2017). Musiikki on intensiivinen ja tunnepitoinen taidemuoto, joka on yhdistänyt

ihmisiä läpi historian (Saarikallio 2009: 224; Elliott 1995: 113). Musiikki tarjoaa mahdollisuuksia tuntea ja ymmärtää silloinkin, kun yhteistä kieltä tai kykyä kommunikoida verbaalisesti ei ole (Lehtonen 1996: 37; Cohrdes ym. 2016: 4–6). Omien tunteiden käsittely ja niiden säätteleminen musiikin avulla on turvallista ja antaa tilaa koko tunneskaalan läpikäymiselle ja kokemiselle. Jokaisella ihmisellä on omat henkilökohtaiset tunnekokemuksensa ja itselle luodut subjektiiviset merkitykset, joita kukaan ei voi ottaa pois tai todeta niiden olevan vääriä tai kyseenalaisia. Henkilökohtaiset tunnekokemukset luovat turvaa ja ovat tukena kognitiivisissa prosesseissa. (Gruhn & Rauscher 2002: 449; North & Hargreaves 2008: 302–304.)

Uuteen maahan muuttaminen asettaa nuoren, kasvavan yksilön suuren kysymyksen äärelle: kuka minä olen? Nuori on herkässä iässä muodostamassa omaa identiteettiään. Lisäksi nuoruusiässä nuoret hakevat yhteenkuuluvuuden tunnetta eli omaa paikkaansa jossakin ryhmässä. Tällaisten asioiden käsittely saattaa olla esimerkiksi erityisen haasteellista uudessa maassa, jossa elinympäristö on hyvin erilainen kuin se, mistä henkilö on kotoisin. Musiikin rooli voi tällöin olla kasvavan nuoren identiteettityössä varsin merkittävä ja antaa tilaa itsetutkiskelulle, yhteisöllisyyden tunteelle ja monenlaisten tunteiden kokemiselle (Saarikallio 2007: 21–22; Saarikallio 2009: 221–223).

Musiikki antaa yksilölle tilaa sulkeutua omaan maailmaan, mutta se myös mahdollistaa yhteisöllisyyden tunteen kokemista suoraan tai välillisesti (Saarikallio 2009: 225). Yhteisöllisyys rakentuu osallisuuden, kunnioituksen, luottamuksen ja aidon vuorovaikutuksen toteutumisesta ihmisten välillä. Musiikin kyky luoda yhteisöllisyyden kokemuksia onkin kotoutumisen kannalta kiehtova tarkastelun kohde. Tiedostaessamme laajemmin musiikin mahdollisuuksia yhteenkuuluvuuden rakentajana ja kotouttamista edistävänä tekijänä rakennamme arvokasta tietoa.

Musiikki ja suhtautumisemme siihen on sidoksissa elinympäristöömme. Ympäristöllä on suuria vaikutuksia siihen, millaisia ajatuksia musiikki meissä herättää ja millaisen roolin se saa identiteetissämme. Musiikkimaun ja suhtautumisen musiikkiin voidaan ajatella olevan ympäristöstä opittua. (Pekkilä 2006: 28; DeNora 2000: 63.) Tämän artikkelin tutkimusasetelman kannalta on olennaista, että musiikkikulttuuriset erot Suomen ja Lähi-idän välillä ovat huomattavia. Tärkeimmät musiikkivirtaukset Lähi-idässä ovat persialainen, arabialainen ja turkkilainen musiikki (Danielson & Fisher 2008: 774). Suhtautuminen musiikkiin jakautuu tutkimusten mukaan Lähi-idässä karkeasti ottaen kahtia: erittäin kriittiseen ja neutraaliin. Lähi-idän alueilta tulleet nuoret ovat saattaneet varttua ympäristössä, jossa musiikkia pidetään haramina eli kiellettyinä. Nämä näkemykset pohjautuvat Koraanin tekstien tulkintaan (Komsu ym. 2001: 181; Brown & Volgsten 2005: 247). Suomalaisessa populaarimusiikissa ei ole juurikaan havaittavissa uskonnollista sisältöä samassa

mittakaavassa kuin Lähi-idässä, missä islaminuskon opit ovat kytköksissä myös musiikilliseen ilmaisuun. (Hammarlund 2004: 1–2; Danielson & Fisher 2008: 774; Tuohey ym. 2011: 150, 156.)

Esittelen artikkelissani Lähi-idästä tulleiden nuorten kotoutumista käsittelevää kvalitatiivista tutkimusta, jonka empiirinen aineisto koostuu viidestä kohderyhmään kuuluvan myöhäisnuoruusikäisen puolistrukturoidusta teemahaastattelusta. Tutkimustulokset pohjautuvat tutkittavien itsereflektioihin, joissa he pohtivat suhdettaan musiikkiin ja integroitumistaan Suomessa. Aihetta lähestyttiin kolmesta näkökulmasta: haastattelussa kartoitettiin nuorena Suomeen tulleen 1) *taustaa* (esimerkiksi: minkä ikäisenä haastateltava muutti Suomeen ja miksi; kuinka kauan hän on asunut Suomessa ja mitä nykyään tekee), 2) *suhdetta musiikkiin* (muun muassa: mitä musiikki haastateltavalle merkitsee, onko hänen suhtautumisensa musiikkiin muuttunut ja millä tavalla, harrastaako tai haluaisiko hän harrastaa musiikkia) ja 3) *identiteettiä* (kuten: kokeeko haastateltava identifioituvansa nyt kahteen kulttuuriin, ja kokeeko hän musiikilla olleen vaikutusta sosiaalisten suhteiden rakentamisessa).

Tutkimuksessa tarkastellaan musiikin psykososiaalista merkitystä kotoutumiseen sekä selvitetään ja lisätään ymmärrystä sen mahdollisuuksista kulttuurisesti moninaisessa yhteiskunnassa. Tutkimuksen tavoitteisiin kuuluukin avartaa ja ehdottaa nykyistä monipuolisempia tapoja tukea maahanmuuttajanuorten kotoutumista uuteen maahan sekä tuoda uusia perspektiivejä musiikin käyttämiseen esimerkiksi syrjäytymisen ennaltaehkäisemisessä ja psykososiaalisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä. (Louhivuori 2009: 14–15.)

Musiikki hyvinvoinnin tukijana

Ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi perustuu psyykkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Musiikki tarjoaa tukea ja lohtua näillä elämän osa-alueilla sekä vahvistaa ja kehittää kognitiivisia taitoja (Hallam 2010: 281–282). Musiikki on myös tärkeä kulttuuriperinne, joka kulkeutuu sukupolvelta toiselle rakentaen ja vahvistaen myös kunkin omaa kulttuuri-identiteettiä (Hammarlund 2004: 1–2; Lodge ym. 2006: 464; Komsu ym. 2001: 178–180). Musiikilla on monta ulottuvuutta, esimerkiksi melodinen, rytminen, tarinallinen jne. Nämä ulottuvuudet ovat vahvasti läsnä ihmisten arjessa ja heidän käsityksissään maailmastaan. Viimeksimainittuja he haluavat välittää eteenpäin perinteinä. Samaan aikaan kun musiikkiperintöä siirretään sukupolvelta toiselle, siitä saatetaan haluta oppia lisää. Musiikilla on myös sosiokulttuurinen voima yhdistää ja erottaa ihmisiä sekä luoda ympärilleen erilaisia arvoja ja symboleja, jotka rakentavat vuorovaikutusta ja suhdetta ympäristön kanssa. (Saarikallio 2009: 224; Elliott 1995: 113.)

Kognitiivisen neurotieteen tutkija Steven Brown ja musiikkitieteilijä Ulrik Volgsten toteavat ihmisen kognitiivisten prosessien rakentuvan kahden äänisysteemin ympärille: musiikillisen ja kielellisen systeemin (Brown & Volgsten 2005: 9). Musiikillinen äänisysteemi tarkoittaa ei-kielellistä äänimaisemaa, joka pitää sisällään lukuisia merkityksiä ja jota jokainen voi ymmärtää riippumatta taustastaan (Elliott 1995: 112). Musiikin kauaskantoiset vaikutukset ihmisen elämän eri osa-alueisiin ovat merkittäviä, ja erityisesti viime vuosikymmenten aikana musiikkiin on perehdytty enenevässä määrin myös sosiaali-, koulutus- ja kulttuuripoliittisista näkökulmista. Musiikilla on yhteiskunnallista arvoa, jota ei kotouttamisenkaan kannalta ole syytä unohtaa. Opetus- ja kulttuuriministeriö onkin yhdessä Taiteen edistämiskeskuksen kanssa julkaissut vuoteen 2025 ulottuvan toimenpideohjelman *Taide ja kulttuuri osana alueiden kehitystä*, joka keskittyy tarkastelemaan taiteen ja kulttuurin vaikutusten merkittävyyttä yhteiskunnalle eri näkökulmista katsottuna (Lybeck ym. 2018: 13–16). Kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kannalta musiikki voi tarjota uuteen maahan muuttaneille nuorille lukuisia tapoja käsitellä uuden ja tuntemattoman äärelle asettautumista.

Musiikin neurologinen ja psykologinen vaikuttavuus on saanut tutkimuksissa tukea – erilaisten tunnetilojen kokemista voidaan musiikin avulla vahvistaa, säädellä ja muuttaa haluttuun suuntaan. Neurotieteellisessä tutkimuksessa on todettu musiikin vilkastavan ja muokkaavan ihmisten aivotoimintaa nopeasti. Musiikki aktivoi aivojen dopamiinituotantoa ja tuottaa näin ihmiselle mielihyvää, joka koetaan niin psykikisesti tunnetasolla kuin myös fyysisinä reaktioina, kuten esimerkiksi vilunväreinä tai sydämen sykkeen voimistumisena. (Gruhn & Rauscher 2002: 449; North & Hargreaves 2008: 302–304.) Musiikkikasvatuksen apulaisprofessori Suvi Saarikallio (2007) on tutkinut, millaisia nuorten psykososiaaliseen kehitykseen vaikuttavia ärsykeitä musiikki tarjoaa. Musiikki maalaa ääni- ja rytmimaisemaa eri volyymein, mikä herättää tunteita ja saa aikaan reaktioita. Saarikallion mukaan ihmiset hyödyntävät musiikkia tunteiden säätelyssä. Säätelystrategian hän jakaa seitsemään osaan (Saarikallio 2007: 23–24). Tähän palaan myöhemmin artikkelissa.

Tunnekokemukset eivät ole ainoastaan psyykkisiä, vaan musiikki saa aikaan myös kehollisia kokemuksia. Melodia ja rytmi tarjoavat kuulijalle lukuisia vaihtoehtoja mielihyvän kokemiseen ja tunteiden säätelyyn. Musiikin avulla voi rauhoittaa omaa mieltään esimerkiksi ennen nukkumaanmenoa tai päinvastoin ladata kehoon energiaa juoksulenkkiä varten. Parisuhteen päätyttyä saatetaan hakea lohtua ja tarvetta käsitellä tunteita melankolisten erokappaleiden tahdissa, kun taas illanviettoon valmistautuessaan kuulija voi vahvistaa hyvää mieltään tunnelmaan sopivalla musiikilla. (Saarikallio 2007: 17; 23–24; 226–227.)

Nuorten maahan muuttaneiden näkökulmasta katsottuna onkin kiintoisaa tarkastella, millaiset säätelystrategiat nousevat heidän elämässään keskiöön ja millä

perustein. Saarikallio (2007: 21–22) kertoo nuorten psykososiaalisen kehityksen kietoutuvan musiikissa neljään osa-alueeseen, joita ovat identiteetin rakentaminen ja vahvistaminen, emootiot, itsemäärääminen ja ihmissuhteet. Tietyntyyppisen musiikin kuuntelu voi olla yksilölle tietoinen tai tiedostamaton valinta, jota ohjaavat niin yksilön emootiot kuin keskitetty huomio tiettyjen tunteiden kokemiselle (Elliott 1995: 112). Nuori saattaa kokea vahvaa halua tutustua vertaistensa kuluttamaan musiikkiin voidakseen osallistua yhteiseen keskusteluun. Yhteiset mielenkiinnonkohteet, kuten vaikkapa saman artistin fanittaminen tai kiinnostus klassiseen musiikkiin, saattavat tuoda ennestään tuntemattomat nuoret yhteen. Hyväksytyksi tuleminen tunne on nuorelle tärkeä, ja jaetun musiikkimaun kautta saatetaan luoda uusia ystävyys-suhteita. (Saarikallio 2009: 225.)

Nuoruusikä on useiden kehittymispolkujen rakentumisen aikaa ja saa tunteet aaltoilemaan. Jeffrey Arnett (1995) on tutkinut musiikin ja nuorten psykososiaalisen kehityksen välistä suhdetta. Hän jakaa nuorten musiikkisuhteissaan hyödyntämät säätelystrategiat viiteen osa-alueeseen, jotka ovat identiteetin muodostaminen, tunnekokemusten mahdollistaminen, viihdyke, selviytymiskäyttäytyminen ja nuorisokulttuuriin samaistuminen (ks. myös Saarikallio 2009: 222). Stuart Hall (1999: 21–23) puolestaan toteaa identiteetin rakentuvan viidestä eri osatekijästä: toiseus, artikulaatio, moninaisuus, ristiriitaisuus ja kontekstit.

Lähi-idästä tulleet nuoret pystyvät sanoittamaan eroavaisuudet kotikulttuurinsa ja suomalaisen kulttuurin välillä, jolloin puhutaan toiseudesta. Korostetaan toisin sanoen ryhmien välisiä eroja sen sijaan, että pyrittäisiin keskittymään yhdistäviin tekijöihin ja havainnoimaan niitä. Yksi haastateltavista muun muassa kuvaili suomalaisen tervehtimiskulttuurin olevan hänen makuunsa epäystävällistä, jossa halaamisen ja poskelle pussaamisen katsotaan olevan ”vääränlaista” toimintaa. Toinen haastateltava koki, etteivät suomalaiset ole luonteeltaan yhtä avoimia ja sosiaalisia kuin mihin hän on tottunut. Ristiriitoja luova me–te-ajattelu ja siihen pohjaava käytös aiheuttavat paineita ja vastakkainasettelua eri kulttuuritaustaisen ihmisten välille. Turvallisen ympäristön takaaminen kulttuurien kohtaamiselle tukee siksi myös nuoren yksilön identiteetin kehittymistä. (Suutari 2013: 257–258; Hall 1992: 368.) Musiikkisosiologi Tia DeNora (2000: 63) näkee identiteetin muovautuvana – se ei siis hänen mukaansa ole vakio, joka ei saisi uusia piirteitä. Identiteetin muodostuminen ja muokkautuminen on riippuvaista vuorovaikutustilanteista ja ihmissuhteista – jokainen vuorovaikutteinen kohtaaminen muokkaa yksilön omaa minuutta. (Ks. myös Suutari 2013: 258; Forsander 2001: 22.) Maahanmuuttajien sosiaaliset tilanteet uudessa ympäristössä rakentuvat uusien ihmisten parissa, joiden kanssa tulisi myös muodostaa ihmissuhteita integraation onnistumiseksi. Tämä on yksi kotoutumisprosessin vaiheista.

Akkulturaatioprosessia tutkimassa

Akkulturaatiolla tarkoitetaan kulttuurien kohtaamista ja sekoittumista. Tavoitteena kotouttamisessa on saada sopeutumisprosessi toteutumaan tavalla, jossa kulttuuri-taustoiltaan erilaiset ihmiset toimivat vastavuoroisesti, täydentäen ja kunnioittaen toisiaan sekä välttämällä toisiinsa kohdistuvia ennako-oletuksia ja kielteisiä asenteita. (Martikainen ym. 2013: 254; Alitolppa-Niitamo ym. 2013: 65.) Kanadalainen psykologi ja emeritusprofessori John W. Berry kehitti 1990-luvulla akkulturaatiomallin, joka jakautuu neljään osaan: integraatioon, assimilaatioon, separaatioon ja marginalisaatioon. Mallin avulla voidaan selvittää yksilön suhdetta omaan lähtökulttuuriin ja uuteen valtaväestön kulttuuriin. (Forsander 2001: 40–41.) Kotoutumisesta keskitytään usein puhumaan kaksijakoisesti: integraationa tai marginalisaationa. Näin ollen assimilaatio ja separaatio jäävät usein vähemmälle huomiolle, vaikka ovatkin yhtä tärkeitä ottaa huomioon.

	Oman kulttuurisen identiteetin ylläpitämisen tärkeys KYLLÄ	Oman kulttuurisen identiteetin ylläpitämisen tärkeys EI
Yhteyksien pitäminen muihin ryhmiin KYLLÄ	Integraatio	Assimilaatio
Yhteyksien pitäminen muihin ryhmiin EI	Separaatio	Marginalisaatio

Kuvio 1. John W. Berryn akkulturaatiomalli. Lähde: Berry 1997, 10.

Akkulturaatio on siis moniulotteinen prosessi, jonka osa-alueista integraatio on se, mihin kotouttamistoimilla pyritään: uuden kulttuurin omaksumiseen omaa kulttuuria unohtamatta.

Kunkin maahan tulleen yksilön tilanteessa ja elämänvaiheessa korostuvat erilaiset akkulturaation osa-alueet. On eri asia tarkastella sellaista kotoutumisprosessia Suomeen, jossa henkilö on yllättäen joutunut pakenemaan kotimaastaan ja toivoisi vielä voivansa palata sinne, kuin sellaisen, jonka tietoinen sopeutuminen uuteen kotimaahan on voinut rakentua pidempään (Saukkonen 2020: 49). Kotoutumiseen on vaikutusta sillä, kokeeko yksilö tarvetta ja halua palata lähiaikoina takaisin lähtömaahansa tai onko hän saanut esimerkiksi kielteisen oleskeluluvan ja joutuu palaamaan kotimaahansa. Turvapaikanhakijoiden näkökulmasta katsottuna epätietoisuus oleskeluluvan saannista voi vaikeuttaa kotoutumista. (Tuomisto ym. 2016: 15.) Kun tieto maassa pysymisestä ei ole varmaa, uuden kulttuurin omaksumista ei välttämättä nähdä tarpeellisena.

Sosiaalipsykologi Karmela Liebkind näkee akkulturaatioprosessilla kolme osaluuetta, jotka ovat 1) sosiaalinen, 2) etninen ja 3) kulttuurinen. Ensimmäisessä osa-alueessa korostuvat erilaiset sosiokulttuuriset tekijät akkulturaatioprosessin etenemisessä. Kahden täysin erilaisen kulttuurin onnistunut kohtaaminen edellyttää yhdenvertaisuuden toteutumista ja dialogia. Aito kiinnostus, tuki ja keskusteluyhteyden muodostaminen ovat avainasemassa akkulturaatioprosessin tarkoituksenmukaisessa etenemisessä. Toisen osa-alueen Liebkindin akkulturaatioprosessimallissa muodostavat identiteettikysymykset sekä yksilön asenteet ja arvomaailman rakentuminen. Tämän tutkimusartikkelin kannalta erityistä huomiota on kiinnitettävä Lähi-idästä tulleen kasvavan nuoren itsensä etsimiseen suhteessa kahden täysin erilaisen kulttuurin ja erilaisten elämäntapojen yhteensovittamiseen. Kahden kulttuurin ajattelu- ja toimintatapojen välinen ristiriitaisuus vaikuttaa väistämättä akkulturaatioprosessin etenemiseen. Kolmas osa-alue akkulturaatioprosessissa pohjautuu valtaväestön ja vähemmistöjen, eli maahan tulleiden, asenteisiin akkulturaatiota kohtaan. Kyseessä ovat yksilöiden subjektiiviset kokemukset siitä, mikä heille on tärkeää ja millaisia merkityksiä eri kulttuurit luovat heille suhteessa ympäröivään maailmaan (Liebkind 2000: 26–27).

Akkulturaatioprosessin etenemistä on tarkasteltava perusteellisesti ja monesta näkökulmasta ja huolehdittava siitä, ettei prosessissa ajauduta marginalisaatioon. Marginalisaatio aiheuttaa tilanteen, jossa yksilö haluaa irtautua omasta kotikulttuuristaan haluamatta kuitenkaan vastaanottaa uutta kulttuuria uudessa elinympäristössään. Tämän seurauksena yksilö eristäytyy, eikä sosiaalisia suhteita yhteisöihin säily tai synny toivotulla tavalla. Pahimmassa tapauksessa yksilö ajautuu yhteiskunnan ulkopuolelle, minkä seuraamukset niin yksilölle itselleen kuin yhteiskunnalle ovat haitallisia. (Martikainen ym. 2013: 102, 254.) Tässä tutkimuksessa tarkasteltavat nuoret käyvät kamppailua oman identiteettinsä rakentamisen sekä itsenäistymisprosessin parissa samalla kun yrittävät ottaa huomioon perheensä asenteita akkulturaatioprosessiin.

Nuoren integroitumisen toteutumisella on vahva kytkös perheen asenteisiin ja kokemuksiin siitä, mitä kulttuurien välisillä suhteilla halutaan rakentaa (Arvonen ym. 2012: 39; Valtonen 2009: 123–126).

Sosiologi Rubén Rumbaut on tutkinut ikäpolvien merkitystä maahanmuuttajien integroitumisessa Yhdysvalloissa. Hänen mukaansa maahanmuuttajien ikä ja sosio-ekonominen asema vaikuttavat siihen, kuinka hyvin he integroituvat yhteiskuntaan. Hän toteaa 13–17-vuotiaina maahan saapuvien olevan haastavin ikäpolvi integroida yhteiskuntaan (Martikainen & Haikkola 2010: 12–14), mikä on tämän tutkimusartikkelin kannalta äärimmäisen tärkeä huomio. Rumbaut näkee haastavuuden juontuvan useasta tekijästä; yhdeksi oleelliseksi syyksi hän nostaa ikäpolvelle ominaisen identiteetin kehitysprosessin monitasoisuuden. Vaikeudet integroitua eivät toisin sanoen perustu kielen oppimisen haasteisiin – nuoret päinvastoin oppivat uuden kielen vanhempia sukupolvia nopeammin (Martikainen & Haikkola 2010: 12–14). Ei kuitenkaan tule unohtaa, että pakolaisina tulleiden nuorten koulutustaustat voivat olla olemattomat tai heidän osaamistasonsa voi olla ikätasoon nähden huomattavasti jäljessä. Näihin väistämättömiin ja oleellisiin asioihin on kiinnitettävä erityistä huomiota integroitaessa nuoria maahan muuttaneita uuteen elinympäristöön ja yhteiskuntaan. (Forsander 2001: 123–124.)

Integraatiota kohti musiikin voimalla

Kotoutuminen edellyttää monipuolista prosessin vaiheiden, toimien ja osien tarkastelua sekä prosessiin osallistuvien tahojen läpinäkyvää ja tiivistä vuoropuhelua. Lisäksi kotoutumisprosessissa keskeistä on kaksisuuntaisuus: prosessin molempien osapuolten eli maahan tulleen henkilön ja vastaanottajan aktiivisuus on olennaista. (Martikainen ym. 2013: 254; Alitolppa-Niitamo ym. 2013: 65.) Maahan tulleiden nuorten integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan on tärkeää tarkastella, sillä ikäryhmä luo kotouttamisprosessille omanlaisiaan haasteita verrattuna muihin ikäryhmiin. Nuoruusiässä haetaan rajoja, vaaditaan itselle autonomiaa ja irtaudutaan holtavana olemisesta. Aikuisista irtautuminen saattaa pelottaa, mutta samaan aikaan tuntua nuoresta kaikkein tärkeimmältä asialta. Nämä kehitykselliset vaiheet ovat ratkaisevia askelia myös oman identiteetin muodostamisessa. Kuten edellä on todettu, identiteetti muovautuu läpi ihmisen elämän, mutta erityisesti nuoruudessa itsensä etsiminen ja oman minuuskäsityksen muodostaminen saa uusia ulottuvuuksia ensimmäistä kertaa ihmisen elämässä. (DeNora 2000: 63; Suutari 2013: 258; Forsander 2001: 22.) Musiikin avulla on mahdollista esimerkiksi tutustua turvallisesti juuri itselleen sopivissa määrin uuden kulttuurin perinteisiin (Thomas 2021: 36).

Nuorten maahanmuuttajien kotoutumisesta on tehty useita tutkimuksia eri puolilla maailmaa (mm. Lundkvist ym. 2020; Mood ym. 2016; Reynolds ym. 2017; Crul 2019). Tutkimustuloksissa on havaittu muun muassa pakolaistaustaisten nuorten suuri riski sairastua mielenterveysongelmiin (Alitolppa-Niitamo ym. 2013: 69–70; Martikainen ym. 2013: 102, 254). Tulos on huolestuttava ja osoittaa, että haasteet integroitumiselle ovat todellisia ja ennaltaehkäisevän työn on oltava riittävää. Lähtökohtaisesti nuorten kotoutuminen uuteen yhteiskuntaan vaatii moniammatillisen tuen takaamista kasvaville yksilöille. Heille on taattava riittävän monipuoliset taidot sekä sosiaalinen ja henkinen tuki, joiden avulla he kykenevät rakentamaan uutta elämäänsä ja tulevaisuuttaan. Kohtaamiskokemukset voivat myös tukea uusien ihmissuhteiden muodostumista maahan muuttaneiden ja valtaväestön välillä, mikä on kotoutumisen kannalta huomionarvoista (Martikainen ym. 2013: 78, 102; Kurki 2018: 8–9). Esimerkiksi musiikin luominen yhdessä kehittää kärsivällisyyttä ja vastavuoroista vuorovaikutusta (Thompson 2021: 38).

Psyykkinen oireilu on usein monien tekijöiden summa. Yksi tällaisista tekijöistä on esimerkiksi perheen sisäinen roolin vaihdos, jossa oma huoltaja saattaa asettaa nuoren hankalaan asemaan, kantamaan vastuun perheen hyvinvoinnista (Arvonen ym. 2012: 39; Valtonen 2009: 123–126). Se voi luoda paineita omien kehityksellisten prosessien rinnalla. Myös maahanmuuton tai pakenemisen taustalla olevat syyt, kuten esimerkiksi sota, saattavat aiheuttaa riskejä nuoren kehittymiselle ja voivat herkästi muokata nuoren identiteetin kehityksen suuntaa. Pakolaistaustaiset nuoret ovat saattaneet joutua kokemaan ja näkemään traumatisoivia ja syvän jäljen jättäviä asioita, jotka voivat aiheuttaa muun muassa post-traumaattisen stressihäiriön. (Aaltonen ym. 1999: 15–16; Ennis ym. 2020: 599.) Musiikilla on todettu olevan merkittävä voima muutosten käsittelyssä (Baily & Collyer 2006: 177) ja integroitumisessa (Marsh 2016: 61), erityisesti juuri nuorten kohdalla. Joissain tapauksissa varttuvan nuoren vanhempi voi saada töitä ulkomailta, minkä vuoksi perhe muuttaa työn perässä uuteen maahan, tai nuori muuttaa lähivanhemman mukana toiseen maahan, jossa odottaa uuden perheen muodostaminen. Nämä saattavat aiheuttaa myös nuorelle vaikeuksia sopeutua uuteen elämään.

Kielen oppimista voidaan tukea musiikillisin keinoin monipuolisesti, mikä voi olla kasvavalle nuorelle yksilölle mielekäs ja innostava tapa lähestyä uutta kulttuuria (Cohrdes 2016: 2; Willcutt ym. 2001: 158). Kotouttamistoimien kannalta katsottuna tämä on tärkeä näkökulma. Uuden elämän aloittaminen itselle vieraassa ympäristössä voi nuoruusiässä herättää ristiriitaisia tunteita. Uuden kulttuurin, kielen ja tapojen omaksuminen saattaa tuntua haastavalta ja pelottavalta. Huoli hyväksytyksi tulemisesta tai kotiutumisen osaksi vastaanottavaa yhteiskuntaa voi herättää paineita ja stressiä nuorena. Musiikin tiedetään tarjoavan esimerkiksi musisoimisen, tanssimisen ja leikkien avulla useita vuorovaikutustilanteita, joissa ollaan yhteydessä

toisiin. Näissä yhteyksissä kohtaamiset voivat olla luovia, spontaaneja ja osallisuutta tukevia. Tämän kaltaiset positiiviset kokemukset tukevat integraation toteutumista. (Marsh 2016: 70.)

Tämän tutkimuksen kannalta on oleellista huomioida paitsi aiemmin mainitut pakolaistaustaisten nuorten kohonneet mielenterveydelliset riskit, myös Lähi-idästä tulneiden erityisesti miespuolisten nuorten kohtaama uuteen maahan integroitumiselle vahingollinen kohtelu, kuten rasismi ja ennakkoluulot. (Turtiainen & Rezai 2018: 214; Brandes 2009: 92.) Musiikin kuuntelu voi olla yksi merkittävä tuki tunteiden käsittelylle.

Tapaustutkimuksen esittely

Tutkimusaineisto koostuu viidestä kesäkuussa 2019 tehdystä teemahaastattelusta. Haastateltavina oli myöhäisnuoruusikäisiä, jotka olivat tulleet Suomeen suoraan Lähi-idästä tai viettäneet Lähi-idässä varhaislapsuuttaan ja sittemmin ennen Suomeen tuloa paenneet sieltä muualle. Toisin sanoen haastateltavia yhdistävät kotimaasta lähdön syyt, joita olivat sota ja muut levottomuudet. Jokaisen haastateltavan matka Suomeen on ollut erilainen. H1 on kotoisin Irakista, josta hän pakeni perheensä kanssa Turkkiin. Siellä he ehtivät asua 9 vuotta ennen kuin pakenivat levottomuuksia Suomeen vuonna 2008. H2 on alun perin kotoisin Afganistanista, mutta pakeni taaperoikäisenä perheineen Iraniin. Siellä hän ehti asua 12 vuotta ennen kuin perhe pakeni vuonna 2015 Suomeen. H3 pakeni Suomeen samana vuonna, jota ennen asui koko elämänsä Irakissa. Myös H5 on syntyperältään irakilainen, mutta ehti asua Turkissa vajaan vuoden ennen siirtymistään Suomeen vuonna 2015. H4 on kotoisin Syyriasta, ja hänen matkansa Suomeen vuonna 2016 eteni kreikkalaisen pakolaisleirin kautta, jossa hän ehti olla 9 kuukautta.

Tutkimukseen ei ollut asetettu osallistumiskriteerejä esimerkiksi sukupuolen tai musiikillisen taustan perusteella. Ainoa kriteeri osallistumiselle oli riittävä suomen kielen taito, jotta haastattelut voitiin toteuttaa mahdollisimman yhdenmukaisesti eikä riskinä ollut ongelmia kysymysten ymmärtämisessä. Näin ollen haastateltaviksi ei otettu alle kaksi vuotta Suomessa asuneita. (Temple & Edwards 2011: 38.) Haastateltavat osallistuivat haastatteluun vapaaehtoisesti, ennalta tietoisina siitä, minkälaiseen tutkimukseen heitä on pyydetty.

Tutkimusmenetelmä on metodologisilta lähtökohdiltaan kvalitatiivinen ja fenomenologishermeneuttinen. Tavoitteena oli saada kolmiosaisen kysymysstruktuurin avulla kokonaiskuva nuorten maahan tulneiden yksilöiden suhteesta musiikkiin sekä

sen merkityksestä nuorten kotoutumisprosessiin ja sosiaalisen identiteetin rakentamiseen. Fenomenologishermeneuttinen lähtökohta perustuu tutkittavien subjektiivisiin todellisuuskuviin, joita pidetään tosina ja joiden valossa luodaan esiymmärrystä tutkittavasta asiasta laajemmassa perspektiivissä (Laine 2010: 29–33). Maahan tulleen nuoren kuunteleminen ja hänen kokemuksiensa sanoittaminen lisää ymmärrystä integroitumisen ja musiikin välisestä suhteesta. Puolistrukturoitu haastattelu mahdollistaa vapaamman keskustelun relevanttien teemojen ympärillä, mikä on tutkimuksen kannalta olennaista. Lisäksi tämän kaltainen kysymyksenasettelu antaa tilaa myös täydentäville kysymyksille tai kysymysten esittämisjärjestyksen vaihtamiselle. (Hirsjärvi & Hurme 2000: 47–48.)

Haastattelurunko jakautui kolmeen osa-alueeseen: haastateltavan taustatiedot, musiikin merkitys ja identiteetti. Taustatiedoilla rakennettiin pohja yksilön lähtökohtien ymmärtämiselle: mistä ja milloin henkilö on muuttanut Suomeen ja mitä hän tekee nykyisin. Tiedoista piirtyvä kuva silloisesta nykyhetkestä joko opintojen tai työelämän parissa syvensi ymmärrystä myös yksilön haaveista ja tulevaisuudensuunnitelmista. Musiikin merkitystä käsittelevä osuus jakautui vielä kahteen pienempään osa-alueeseen, joista ensimmäinen käsitteli haastateltavan suhdetta musiikkiin. Siinä selvitettiin, onko haastateltavalla musiikillista taustaa, millainen rooli musiikilla on haastateltavan arjessa ja onko tämä rooli muuttunut Suomeen tultua. Lisäksi otettiin selvää, millaisissa tilanteissa haastateltava kuuntelee musiikkia, millaista musiikkia ja minkä vuoksi. Kysymyksien avulla haettiin kokonaiskuva haastateltavan subjektiivisista kokemuksista suhteessa musiikkiin ja sen luomiin merkityksiin yksilölle itselleen. Osa haastattelun kysymyksistä koski tarkoin eriteltyjä asioita haastateltavan musiikinkulutuksessa, kuten kuunteleeko hän enemmän hidas- vai nopeatempoista musiikkia ja perustuuko musiikin kuuntelu enemmän omien tunteiden käsittelyyn vai toimiiko se lähinnä taustakäytössä sosiaalisissa tilanteissa. Kyseisessä haastatteluosiossa selvitettiin myös musiikin merkitystä kotoutumisessa. Tätä koskevat kysymykset käsitelivät muun muassa sitä, millaista musiikkia haastateltava kuunteli ennen Suomeen tuloaan, toiko lähtökulttuurin musiikin kuuntelu lohtua ja turvaa vai välttelikö nuori sitä, ja millainen nuoren suhtautuminen oli tuolloin länsimaista musiikkia kohtaan. Musiikkisuhteen selvittäminen on varsin keskeistä tutkimuksen tulosten analysoinnin kannalta, koska musiikin kuuntelu tai sen luominen on usealle nuorelle tapa uppoutua omaan turvalliseen maailmaan (Thaut 2005: 303; Krout 2007: 134). Tässä yksilön itselleen musiikilla luomassa todellisuudessa kukaan ei tuomitse häntä, ja hänellä on valta käyttää aikaa tunteiden käsittelyyn.

Toinen, pienempi haastattelurungon osa-alue musiikin merkityksestä keskittyi tarkastelemaan haastateltavan ja suomalaisen musiikin välistä suhdetta. Tässä osiossa selvitettiin, kuunteleeko haastateltava suomalaista musiikkia, auttaako suomenkielisen musiikin kuuntelu uuden kielen oppimista ja onko suomalainen musiikki

luonut yksilölle uusia, esimerkiksi suomalaisuutta koskevia merkityksiä. Tavoitteena oli laajentaa ymmärrystä uuteen kulttuuriin tutustumisesta ja sen vastaanottamisesta suhteessa kokemukseen kotoutumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan. Kolmas ja viimeinen osio haastattelurungossa rakentui identiteetin ympärille. Siinä selvitettiin haastateltavien subjektiivisia kokemuksia kotoutumisprosessistaan ja käytiin laaja-alaista keskustelua akkulturaatioprosessista. Keskeisimpänä tavoitteena oli selvittää, kuinka integraatio uuteen maahan oli toteutunut heidän kohdallaan. Samalla selvitettiin musiikin roolia ja merkitystä kotoutumisprosessissa, kuten uusien ihmissuhteiden luomisessa. Haastateltavilta kysyttiin muun muassa ystäväpiirin musiikki- maun vaikutusta heihin itseensä.

Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina, jotka tallennettiin ja litteroitiin. Litteroinnin avulla jokaisesta viidestä haastattelusta etsittiin toistuvia teemoja sekä keskinäisiä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Aineistoa analysoitiin kokonaisuutena ja tulkittiin nojaten teoreettiseen viitekehykseen, joka rakentui sosiologisten, musiikkikasvatuksellisten ja kulttuurintutkimuksellisten teorioiden pohjalle. Keskeisimpiä teorioita olivat akkulturaatiomalli ja psykososiaalinen kehitysteoria. Haastateltavien pienestä lukumäärästä huolimatta viiden myöhäisnuoruusikäisen esiin tuomat kokemukset ja niiden reflektointi antavat merkityksellisiä tutkimustuloksia hyvin erilaisesta kulttuurista Suomeen tulleiden nuorten kokemuksista. Tutkimusaineiston raportoinnissa käytetään haastateltavista lyhenteitä H1, H2, H3, H4 ja H5. Haastateltavista H1 on naispuolinen, muut neljä miespuolisia.

Haastateltavien musiikkisuhteet ja integraatiokokemukset

Haastateltavien kanssa käytiin paljon keskustelua musiikista ja sen merkityksestä heille itselleen. Osa heistä esitteli ylepeänä esimerkiksi puhelimeltaan arabiankielistä musiikkia. Haastateltavia yhdisti näkemys siitä, että musiikki on tärkeä työkalu tunteiden säätelyyn. He itse kertoivat hyödyntävänsä sitä erityisesti hyvän mielen nostamiseen nopeatempoisen musiikin avulla sekä motivaation hakemiseen muun muassa kuntosalitreeniä varten. Kävimme syvällistä keskustelua musiikin arvokkuudesta, joka heille rakentui arabiankielisen musiikin kuuntelun ympärille. Lähi-idän alueiden musiikin lyriikoiden tunnepitoisuus on haastateltavien mukaan paljon vahvempaa, oli kyse sitten arabian-, farsin-, kurdin- tai turkinkielisestä musiikista. Tätä tunnekokemusta suomenkielinen musiikki ei heille pysty tarjoamaan. Yksi haastateltava (H3) kuvasi yksiaänisen arabiankielisen musiikin olevan hyvin tunnepitoista musiikkia, joka ohjaa hänen arvomaailmaansa ja tapaansa toimia.

Jos kuuntelisin vaikka jotakin uskonnonmusiikki, vaikka kuukaudeks, niin musta tulisi kuin profeetta. Se on niin kun niin paljon arvoja. – H3

Hän kuvaili kotimaassaan kuunneltua yksiaänistä laulua uskonnolliseksi musiikiksi ja näki sillä olleen vaikutusta käyttäytymiskulttuuriin sekä omalla kohdallaan että muiden elämässä. H3:lle tämän kaltaisen musiikin kuunteleminen kasvatti hurskauksen ja kunnioituksen tunteita muita kohtaan. Suomalaisen musiikin haastateltavat kuvailivat olevan mielestään hilpeän kuuloista ja muistuttavan osittain amerikkalaista populaarimusiikkia.

Kulttuurishokki oli vahvasti esillä jokaisen kokemuksissa, sillä kieli, ympäristö ja kulttuuri olivat hyvin erilaisia heidän lähtömaihinsa verrattuna. Kulttuurishokilla viitataan psykologissosiaaliseen tilaan, jossa yksilö on uudessa kulttuuriympäristössä, joka poikkeaa yksilön omaksutusta ja eletystä kulttuurista (Hofstede 1992: 299). Musiikillinen kulttuurishokki nousi esille kolmen haastateltavan puheissa. He kertoivat koulun musiikintuntien olleen heille järkytys, sillä heidän lähtömaissaan musiikki ei kuulunut oppiaineisiin eikä sitä harjoitettu koulussa edes harrastusmuodossa. Suomeen tultua heillä olikin yhtäkkiä pakollisia musiikintunteja. H2 kertoi, että tämä ahdisti häntä aluksi, minkä vuoksi hän oli luvottomasti pois musiikintunneilta.

Se oli näin ja sit mä tänne tuli ja opettajat pakottaa mut mennä musiikkitunteihin. Aluksi mä monta kertaa skippasin. – H2

Negatiivinen reaktio musiikintunteja kohtaan juontui kolmen haastateltavan kohdalla kotimaassa opitusta suhtautumisesta musiikkiin. He kertoivat, että heidän kasvuympäristössään musiikkiin suhtaudutaan kielteisemmin ja pidättyväisemmin. H2 kertoi yrittäneensä välttää musiikin tarjoamia kehollisia kokemuksia ja mielihyvän tunteita aluksi, sillä näin hänet oli Iranissa opetettu. Suomessa hän kuitenkin antoi musiikille mahdollisuuden, ja se saikin hänet muun muassa ensimmäistä kertaa elämässään tanssimaan.

Jokaisen haastateltavan suhde musiikkiin oli saanut uusia ulottuvuuksia Suomeen tultua. Neljä viidestä haastateltavasta koki oman subjektiivisen suhteensa musiikkia kohtaan muuttuneen Suomessa läheisemmäksi ja myönteisemmäksi.

Mä olin musiikkitunnilla, ensimmäisellä kerralla elämässäni. Se niiku tuntui hyvältä niiku mä halusin oppia jotakin lisää musiikista tiiäks sä? – H3

Mä huomasin, että musiikki ei ole paha siis sä pidät, sä naurat, sä nautit siitä ja kuuntelet, joskus syömä ruokaa, ja kuuntelet musiikkia. – H2

Uuteen musiikkisuhteeseen kuuluu, että tutkittavat eivät aseta musiikille rajoja tai yritä kieltää itseltään musiikin mahdollistamia tunnekokemuksia, mikä heidän kertomansa mukaan saattoi olla aikaisemmin heille ominaista. Suomessa neljän haastateltavan suhde populaarimusiikkiin muuttui varsin radikaalisti. Heidän kotimaissaan populaarimusiikkiin suhtautumisessa oli varsin kielteinen sävy, sillä sen nähtiin olevan suuressa ristiriidassa vallitsevien kulttuuristen arvojen kanssa. Lisäksi muutama haastateltavista painottivat, ettei Koraanissa suoraan sanota musiikista mitään, mutta pyhää tekstiä tulkiten muu kuin uskonnollisen musiikin kuuntelu voidaan nähdä ikään kuin haramina eli kiellettynä ja vahingollisena tekona.

Uskonto ei määrittele musiikkia, mutta meillä ihmiset puhuu, että se on tabu. Se jakaa mielipiteitä ja varsinaisesti mun perhe, mun äiti ei tykkää musiikista, siksi lapsena en mä tykännyt musiikista. – H4

Mä olin niiku semmosessa kaupungissa, jossa on tiiäks sä nii monta pyhiä paikkoja. Mut, silti kuunneltiin niin paljon, mut silloin mä en niiku oikeesti kuunnellu sitä nii paljon koska mulla oli sellainen mielipide, että se on kiellettyä. Silti mä kuuntelin aina välillä. – H3

Haastateltavat korostivat musiikin antaneen heille paljon merkityksellisiä sosiaalisia, psyykkisiä ja fyysisiä tuntemuksia. Musiikki oli väylä luoda ihmissuhteita kantaväestön kanssa, kokea yhteenkuuluvuuden tunnetta, käsitellä omia tunteita sekä kokea musiikin virtaaminen kehossa. Oman lähtökulttuurin musiikin kuuntelu loi turvaa ja lohtua sekä toimi välineenä omien juurien lähellä olemisessa. Suhde arabian-, kurdin-, turkin- ja farsinkieliseen musiikkiin oli jokaisella hyvin tunnepitoinen, sillä se mahdollisti muun muassa paluun rakkaisiin muistoihin.

Suomenkielisen musiikin kuuntelu perustui suurimmalla osalla uuden kielen oppimiseen ja kielen semioottisten merkitysten ymmärtämiseen sekä mielialan kohottamiseen. Osa koki musiikin auttaneen heitä muodostamaan sosiaalista identiteettiään Suomessa, mikä puolestaan helpotti sosiaalisten suhteiden muodostumista ja yhteenkuuluvuuden tunteen rakentumista.

Minä koen, että se on osa mua jo. Mut se suomalainen musiikki vielä tuntuu olevan semmosta, mitä mä vielä pyörittelen vielä, etten osaa sitä vielä laittaa mihinkään tiiätkö mussa. – H1

Musiikki oli paras tapa, miten voida oppia kieltä. Mä ensimmäisenä syy miksi opin kieltä, sitten mä mikä avasi mun sydämen musiikkiin. – H4

Arabian-, kurdin-, farsin- ja turkinkielisen musiikin kuuntelu heijastui haastateltavilla tiiviisti voimakkaiden ja syvästi tunteiden käsittelyssä, kun taas länsimainen

MUSIIKKI KOTOUTUMISESSA:
ANALYYSI VIIDEN NUOREN MUSIIKILLE ANTAMISTA MERKITYKSISTÄ

7 säätelystrategiaa	Suomen- kielinen	Englannin- kielinen	Arabian/kurdin/ farsin/turkinkielinen
1. Viihdyke	x	x	
2. Voimakkaiden tunne-elämysten tarjoaja	x	x	x
3. Elvyttävä	x	x	
4. Väylä suuttumuksen purkamiseen			
5. Ristiriitaisten tunnekokemusten käsittely ja ymmärtäminen			x
6. Lohduttava tekijä yksinäisyydelle	x	x	x
7. Murheiden unohtaminen	x	x	

Kuvio 2. Saarikallion 7 säätelystrategiaa aineiston analysoinnin lopputulemana.

musiikki merkitsi heille enemmän viihdettä ja oman mielialan kohottamista. Säätelystrategian osa-alueita tarkasteltaessa (ks. Kuvio 2) voidaan ymmärtää vahvojen emootiokokemusten linkittyvän kotikulttuurin ja muistojen säilyttämiseen.

Kolme viidestä haastatellusta ei osannut sanoa, kokivatko he integroituneensa vielä Suomeen, sillä prosessi on pitkä. He kuitenkin kertoivat tavoittelevansa sitä ja halua- vansa rakentaa elämänsä kokonaan tänne uuteen maahan. Yksi haastatelluista (H3) ei koe integroituneensa Suomeen: hänen puheistaan välittyi separaatio eli vahva tahto ylläpitää omaa kotikulttuuria ja välttää suomalaisen kulttuurin omaksumista osaksi identiteettiään. Tämä näkyi esimerkiksi siinä, ettei hän ole solminut ihmissuh- teita suomalaisten kanssa eikä halua kuunnella suomalaista musiikkia. Viides haas- tateltava (H1) puolestaan totesi integroituneensa Suomeen, mikä osittain selittyi hänen kokemuksensa mukaan sillä, että hän on asunut Suomessa haastateltavista pisimpään.

H1 totesi, että Turkissa asuessa hänellä ja hänen ystäväillään saattoi olla hyvin erilaiset musiikkimaut, eikä hän yrittänyt muuttaa omia mieltymyksiään ystäviä mukaileviksi. Suomessa ajattelutapa kääntyi ympäri. Hän kertoi, kuinka koulukaverit kuuntelivat suomalaista rap-musiikkia ja se oli sosiaalisen yhteenkuuluvuuden peruste. H1 kuvasi, kuinka ei aluksi välittänyt rap-musiikista ollenkaan, mutta opetteli pitämään siitä ja harjoitteli suomenkielisiä lyriikoita osoittaakseen muille olevansa osa ryhmää. Samalla hän paljasti, että hänen musiikkikuuntelunsa rakentui kahdenlaisen musiikkitodellisuuden ympärille. Ensimmäinen musiikkitodellisuus perustui siihen, mitä ystävät kuuntelivat, eli rap-musiikkiin, toinen rakentui omaan vapaa-ajan musiikkimaailmaan, johon hänen suomalaisilla ystäväillään ei ollut mitään kosketuspintaa. On nuorten keskuudessa varsin yleistä, että oma musiikkimaailma muodostuu kahdesta erilaisesta todellisuudesta (Salminen 1989: 53–55).

Mun kaverit kuunteli tosi paljon niinkun rap-musiikkia mitä mä en itse sit niinkään oikeestaa tykännyt, vielä niinkun suomalaista räppiä. Niin tota, oli se niinkun pakko sit itsekin alkaa kotona kuuntelee sitä, että osaa ne sanat ulkoa et sit jos kaveripiirissä lauletaan niin pysyy mukana. Et oli mulla semmosta, mut oli se enempi ehkä sen takia, että kuuluu siihen ryhmään.

– H1

Haastateltavien musiikkimaut rakentuivat varsin yhdenmukaisesti. Oman lähtökulttuurin musiikin rinnalla heillä korostui suomenkielisen ja englanninkielisen rap-musiikin kuuntelu, joiden kulutus perustui yhteenkuuluvuuden tunteen vahvistamiseen. Länsimaisen populaarimusiikin kuuntelu oli opittua, mikä vahvistaa teoriaa sosiaalisen ympäristön merkityksestä yksilön musiikkimaun muokkaajana.

Päätelmät

Tutkimuksen tarkoituksena oli laajentaa ymmärrystä kuunnellun musiikin merkityksestä maahan muuttavalle nuorelle yksilölle ja sen mahdollisuuksista toimia kotouttamista tukevana tekijänä. Aineistonkeruussa haluttiin selvittää muun muassa, kokivatko haastateltavat yhteisen musiikkimaun valtaväestöä edustavien kanssa vahvistavan yhteisöllisyyden kokemuksia. Lisäksi suomalaisen musiikin kuuntelun osalta haluttiin ymmärtää esimerkiksi, kuuntelivatko haastateltavat suomalaista musiikkia oppiakseen ymmärtämään vastaanottavan yhteiskunnan kulttuuria ja kielen semioottisuutta vai mahdollisesti siksi, että oppisivat suomen kielen nopeammin. Aineiston ja teoreettisen viitekehyksen pohjalta voidaan todeta musiikilla olevan laaja-alainen ja merkityksellinen paikka yksilön kotoutumisprosessissa. Se antaa kuuntelijalle turvallisen ja lohdullisen ääniympäristön käsitellä koko tunteiden skaalaa

omien mieltymysten mukaisesti ilman, että kukaan sanoo, mitä pitäisi tuntea ja mitä ei. Musiikin kuuntelu on jokaisen oma subjektiivinen ja henkilökohtainen kokemus. Lisäksi musiikki tarjoaa yhteenkuuluvuuden tunnetta vertaisten kanssa musiikin kuuntelemisen yhteydessä jo silloin kun yhteistä puhuttua kieltä ei vielä olisikaan.

Lisäksi tulokset tukevat käsitystä siitä, että nuori kasvava yksilö tekee päätöksiään suhteessa vertaistensa kiinnostusten kohteisiin. Tämä on osa psykososiaalista kehitystä, joka on tärkeä kehitysvaihe oman sosiaalisen identiteetin muodostamisen näkökulmasta (Saarikallio 2009: 221–223). Muutamissa haastatteluissa perusteena uuden musiikkigenren omaksumiselle korostui nuoren tarve voimistaa yhteenkuuluvuuden ja hyväksytyksi tulemisen tunnetta suhteessa suomalaisiin kantaväestön edustajiin. Musiikkimaku voi olla moniulotteista: jotakin henkilökohtaista, mutta toisaalta myös jotakin yhteistä ja muiden kanssa jaettavissa olevaa. Toisin sanoen musiikkimaku rakentuu asenteellisten, tiedollisten ja emotionaalisten prosessien lopputulemana. Integraation kannalta onkin keskeistä, että yksilö kykenee vastaanottamaan ja ylläpitämään useampia musiikkikulttuureja elämässään tavalla tai toisella. (Elliott 1995: 112.)

Kuten artikkelin alussa totesin, Lähi-idästä tulleilla nuorilla oli useita tapoja sanoittaa kotikulttuurinsa ja suomalaisen kulttuurin välillä vallitsevia eroavaisuuksia eli puhua toiseudesta. Hyväksytyksi tulemisen tunne on kuitenkin tärkeä osa integraation edistymistä (Karlsen 2012: 144). Musiikilla on havaittu olevan kytköksiä kognitiivisten taitojen kehittymiseen, ja se voi täten tukea yksilöä uuden kielen ja kulttuurin nopeammassa omaksumisessa (Marsh 2017: 61, 70).

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että on tarpeen kohdistaa katsetta musiikin monipuolisempaan soveltamiseen osana kotouttamisprosessia. Esimerkiksi musiikkiharrastuksen aloittaminen voisi luoda ympäristön uusien ihmissuhteiden muodostamiselle, mikä puolestaan vahvistaisi ja nopeuttaisi suomen kielen oppimista. Lauluharrastus voisi muun muassa helpottaa suomen foneettisen ilmaisun omaksumista. Harrastusmahdollisuudet myös kiinnittävät yksilöitä paremmin yhteisöön, ja täten ennaltaehkäisevät syrjäytymisen vaaraa, joka on maahanmuuttajataustaisilla tutkitusti olemassa. Musiikillisten kotouttamistoimien monipuolinen hyödyntäminen tulevaisuudessa voisi helpottaa tavoiteltaessa integraatiota, jossa yksilö kykenee säilyttämään suhteensa omaan lähtökulttuuriin (Marsh 2017: 70; Thomson 2021) samalla kun vastaanottaa ja omaksuu uuden kulttuurin osaksi identiteettiään.

Lähteet

Tutkimusaineisto

H1 Lahti kesäkuussa 2019. Haastattelija Aino Rytkönen.

H2 Lahti kesäkuussa 2019. Haastattelija Aino Rytkönen.

H3 Lahti kesäkuussa 2019. Haastattelija Aino Rytkönen.

H4 Lahti kesäkuussa 2019. Haastattelija Aino Rytkönen.

H5 Lahti kesäkuussa 2019. Haastattelija Aino Rytkönen.

Kirjallisuus

Aaltonen, Marjo & Ojanen, Tuija & Vihunen, Riitta & Vilén, Marika (toim.) (2003) *Nuoren aika*. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Alitolppa-Niitamo, Anne & Fågel, Stina & Säävälä, Minna (toim.) (2013) *Olemme muuttaneet ja kotoudumme – Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä*. Helsinki: Väestöliitto.

Arvonen, Anu & Katva, Liisa & Nurminen, Anne (toim.) (2000) *Maahanmuuttajien oppimisvaikeuksien tunnistaminen*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Baily, John & Collyer Michael (2006) ”Introduction: Music and Migration”.

Journal of Ethnic and Migration Studies, 32:2, 167–182.

<https://doi.org/10.1080/13691830500487266>

Brandes, Vera (2009) ”Music as medicine: incorporating scalable music-based interventions into standard medical practice”. *Music that works – Contributions of biology, neurophysiology, psychology, sociology, medicine and musicology*. Toim. Roland Haas & Vera Brandes. Springer-Verlag Vienna, 83–104.

https://doi.org/10.1007/978-3-211-75121-3_4

Brown, Steven & Volgsten, Ulrik (toim.) (2005) *Music and manipulation: on the social uses and social control of music*. New York: Berghahn Books.

<https://doi.org/10.1525/mp.2007.24.5.515>

Butzlaff, Ron (2000) ”Can Music Be Used to Teach Reading?” *The Journal of Aesthetic Education*, 34 (¾), 167–178. <https://doi.org/10.2307/3333642>

Cohrdes, Caroline & Grolig, Lorenz & Schroeder, Sascha (2016) ”Relating Language and Music Skills in Young Children: A First Approach to Systemize and Compare Distinct Competencies on Different Levels”. *Frontiers in Psychology*, 7 (1616), 1–11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.01616>

Crawford, Renée (2017) Creating unity through celebrating diversity: A case study that explores the impact of music education on refugee background students. *International Journal of Music Education*, 35(3): 343–356.

<https://doi.org/10.1177/0255761416659511>

- Crul, Maurice (2007) ”The Integration Of Immigrant Youth”. *Learning in the Global Era: International Perspectives on Globalization and Education*. Toim. Suarez-Orozco, Marcelo. London: University of California Press, 213–231. <https://doi.org/10.1525/california/9780520254343.003.0011>
- Danielson, Virginia & Fisher, Alexander J. (2008) ”Theorizing about Musical Sound”. *The Concise Garland Encyclopedia of World Music: The Middle East, South Asia, East Asia, Southeast Asia*. Toim. Ellen Koskoff. New York: Routledge, 774–775. <https://doi.org/10.4324/9781315086460-13>
- DeNora, Tia (2000) *Music in Everyday Life*. Cambridge University Press: New York.
- Elliott, David James (1995) *Music matters: a new philosophy of music education*. Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1017/s026505170000276x>
- Ennis, Naomi & Shorer, Shai & Shoval-Zuckerman, Yael & Freedman, Sara, Monson, Candice M. & Dekel, Rachel (2020) ”Treating posttraumatic stress disorder across cultures: A systematic review of cultural adaptations of trauma-focused cognitive behavioral therapies”. *Journal of Clinical Psychology* 76(3), 587–611. <https://doi.org/10.1002/jclp.22909>
- Forsander, Annika (2001) *Monietnisyyys, yhteiskunta ja työ*. Helsinki: Palmenia.
- Gruhn, Wilfried & Rauscher, Frances (2002) ”The Neurobiology of Music Cognition and Learning”. *The New Handbook of Research on Music Teaching and Learning*. Toim. Richard Colwell & Carol Richardson. Oxford University Press, 445–460. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195304565.003.0003>
- Hall, Stuart (1992) *Kulttuurin ja politiikan murroksia*. Tampere: Vastapaino. <https://doi.org/10.23994/lk.116705>
- Hall, Stuart (1999) *Identiteetti*. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Hallam, Susan (2010) ”The power of music: Its impact on the intellectual, social and personal development of children and young people”. *International Journal of Music Education* 28(3), 269–289. <https://doi.org/10.1177/0255761410370658>
- Hammarlund, Ande (2004) ”Introduction: An Annotated Glossary”. *Sufism, Music and Society in Turkey and the Middle East*. Toim. Ande Hammarlund & Tord Olsson. England: Curzon Press, 1–7. <https://doi.org/10.4324/9780203346976>
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2000) *Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hofstede, Geert (1992) *Kulttuurit ja organisaatiot – Mielen ohjelmointi* (käänt. Liljamo, Ritva). Helsinki: WSOY.
- Huhtinen-Hildén, Laura (2019) ”Elämän ja arjen musiikkia – musiikillisen ilmaisun monia mahdollisuuksia”. *Luovan toiminnan työtavat – Käsikirja sosiaali- ja terveysalalle*. Toim. Anna Liisa Karjalainen. PS-kustannus, 21–56.

- Huotilainen, Minna (2004) ”Sikiöaikainen oppiminen valmistaa tien syntymän-jälkeiseen elämään”. *Tieteessä tapahtuu* 22(4), 14–16.
<https://journal.fi/tt/article/view/56975>
- Hurt-Thaut, Corene P. & Johnson, Sarah B. (2015) ”Neurologic Music Therapy”. *Music Therapy Handbook*. Toim. Barbara L. Wheeler. New York, London: The Guilford Press, 220–232. <https://doi.org/10.1080/08098131.2016.1221608>
- Karlsen, Sidsel (2012) ”Multiple repertoires of ways of being and acting in music: immigrant students’ musical agency as an impetus for democracy”. *Music Education Research* 14:2, 131–148,
<https://doi.org/10.1080/14613808.2012.685460>
- Komsi, Piia & Nyyssönen, Saija & Tuominen, Maini (2001) ”Aflatuni Family Trio: Musisoiva iranilaisperhe”. *Steel Pan, Mbalax ja Gamelan – tutkielmia maahanmuuttajamusikeista*. Toim. Erkki Pekkilä. Helsinki: Maailman musiikin keskus, 177–194.
- Korkman, Sixten (2017) *Globalisaatio koetuksella – Miten pärjää Suomi?* Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Krout, Robert E. (2007) ”Music listening to facilitate relaxation and promote wellness: Integrated aspects of our neurophysiological responses to music”. *The Arts in Psychotherapy* 34(2), 134–141.
<https://doi.org/10.1016/j.aip.2006.11.001>
- Kurki, Tuuli (2018) *Immigrant-ness as (Mis)Fortune? Immigrantisation Through Integration Policies and Practices in Education*. (Doctoral dissertation). University of Helsinki. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/294719>
- Laine, Timo (2010) ”Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma”. *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II, näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Toim. Juhani Aaltola & Raine Valli. Jyväskylä: PS-kustannus, 28–45.
- Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010. Annettu 1.9.2011.
- Lehtonen, Kimmo (1996) *Musiikki, kieli ja kommunikaatio – Mietteitä musiikista ja musiikkiterapiasta*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Musiikkitieteen laitos.
- Lewis, Hannah (2010) ”Community Moments: Integration and Transnationalism at ‘Refugee’ Parties and Events”. *Journal of Refugee Studies* 23. 571–588.
<https://doi.org/10.1093/jrs/feq037>
- Liebkind, Karmela & Jasinskaja-Lahti, Inga (2000) ”Nuorten maahanmuuttajien hyvinvointiin vaikuttavat tekijät”. *Monikulttuurinen Suomi – Etniset suhteet tutkimuksen valossa*. Toim. Karmela Liebkind. Helsinki: Gaudeamus, 112–123.
- Lodge, David & Badley, Bill & van der Linden, N. (2006) ”Arab World/Egypt – Classical”. *The rough guide to World Music – Africa & Middle East*. Toim. Simon Broughton, Mark Ellingham & John Lusk. London: LegoPrint S.p.A, 463–474.

- Louhivuori, Jukka (2009) ”Näkökulmia musiikkikasvatuksen merkityksiin”.
Musiikkikasvatus – Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Toim.
Jukka Louhivuori, Pirkko Paananen & Lauri Väkevä. Vaasa: Ykkös-Offset Oy,
11–27.
- Lundkvist, Erik & Wagnsson, Stefan & Davis, Louise & Ivarsson, Andreas (2020)
”Integration of immigrant youth in Sweden: does sport participation really
have an impact?”. *International Journal of Adolescence and Youth*, 25(1), 891–
906. <https://doi.org/10.1080/02673843.2020.1775099>
- Lybeck, Tuula & Kaunisharju, Kirsi & Niemi, Merja & Talvitie, Heli (2018)
Taide ja kulttuuri osana alueiden kehitystä. Näkymä vuoteen 2025. Opetus- ja
kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:20.
- Marsh, Kathryn (2017) ”Creating bridges: music, play and well-being in the
lives of refugee and immigrant children and young people”. *Music Education
Research*, 19:1, 60–73. <https://doi.org/10.1080/14613808.2016.1189525>
- Marsh, Kathryn (2012) ”’The beat will make you be courage’: The role of a
secondary school music program in supporting young refugees and newly
arrived immigrants in Australia”. *Research Studies in Music Education*, 34(2):
93–111. <https://doi.org/10.1177/1321103X12466138>
- Martikainen, Tuomas & Haikkola, Lotta (2010) *Maahanmuutto ja sukupolvet*.
Helsinki: Hakapaino.
- Martikainen, Tuomas & Saukkonen, Pasi & Säävälä, Minna (2013) *Muuttajat –
Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta*. Helsinki. Gaudeamus.
- Mood, Carina & Jonsson, Jan O & Brolin Låftman, Sara (2021) ”Immigrant
Integration and Youth Mental Health in Four European Countries”. *European
Sociological Review*, 32(6), 716–729.
<https://doi.org/10.1093/esr/jcw027>
- North, Adrian C. & Hargreaves, David J. (2008) *The Social and Applied Psychology
of Music*. Oxford: Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198567424.001.0001>
- Pekkilä, Erkki (2006) *Etnomusikologia ja maailmanmusiikki: esseitä ja arvosteluita*.
Helsinki: Maailman musiikin keskus ry.
- Punkanen, Marko & Eerola, Tuomas & Erkkilä, Jaakko (2011) ”Biased emotional
recognition in depression: Perception of emotions in music by depressed
patients”. *Journal of Affective Disorders* 130 (1–2), 118–126.
<https://doi.org/10.1016/j.jad.2010.10.034>
- Reicher, Stephen D. & Haslam, S. Alexander & Spears, Russell & Reynolds,
Katherine J. (2012) ”A social mind: The context of John Turner’s work and its
influence”. *European Review of Social Psychology* 23:1, 344–385.
<https://doi.org/10.1080/10463283.2012.745672>

- Reynolds, Andrew D. & Crea, Thomas M. (2017) "The Integration of Immigrant Youth in Schools and Friendship Networks". *Population research and policy review*, 36(4), 501–529.
<https://doi.org/10.1007/s11113-017-9434-4>
- Rytkönen, Aino (2020) *Musiikin merkitys Lähi-idästä tulleiden nuorten kotoutumiseen*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, musiikkitiede. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/69837>
- Saarikallio, Suvi (2007) *Music as Mood Regulation in Adolescence*. Jyväskylä Studies in Humanities 67. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.
- Saarikallio, Suvi (2009) "Musiikki ja nuoren psykososiaalinen kehitys". *Musiikkikasvatus – Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen*. Toim. Jukka Louhivuori, Pasi Paananen & Lauri Väkevä. Jyväskylä: Suomen musiikkikasvatusseura, 221–231.
- Saastamoinen, Jutta & Brewis Kielo (2017) *Vuosittainen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaa koskeva raportti – Suomi 2016*. Euroopan muuttoliikeverkosto 2017. http://emn.fi/files/1522/Politiikkaraportti_FI_EN_final.pdf
- Salminen, Kimmo (1989) *Musiikkimakujen muotoutuminen - Musiikkikulttuuriin sosiaalistuminen ja enkulturaation ongelmat*. Helsinki: Yleisradio.
- Saukkonen Pasi (2020) *Suomi omaksi kodiksi: Kotouttamispolitiikka ja sen kehittämismahdollisuudet*. Gaudeamus.
- Suutari, Pekka (2013) "Moni-identtisyys ja etnisten vähemmistöjen musiikki". *Musiikki kulttuurina*. Toim. Pirkko Moisala & Elina Seye. Helsinki: Suomen etnomusikologinen seura, 257–276.
- Temple, Bogusia & Edwards, Rosalind (2011) "Limited exchanges: approaches to involving people who do not speak English in research and service development". *Doing research with refugees. Issues and guidelines*. Toim. Bogusia Temple & Rhetta Moran. The Policy Press, 37–54.
<https://doi.org/10.1332/policypress/9781861345981.003.0003>
- Thaut, Michael H. (2005) *The Future of Music in Therapy and Medicine*. New York Academy of Sciences, 1060, 303–308.
<https://doi.org/10.1196/annals.1360.023>
- Thomson, Katja (2021) *Reciprocal Integration in a Musical Thirdspace: An Ethnographic Study with Refugee Musicians and Higher Music Education Students*. Sibelius Academy of the University of the Arts Helsinki.
<https://taju.uniarts.fi/handle/10024/7274>
- Tiainen, Suvi & Brewis, Kielo (2016) *Vuosittainen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaa koskeva raportti – Suomi 2015*. Euroopan muuttoliikeverkosto 2016.
http://www.emn.fi/files/1365/APR_2015_FINAL.pdf

- Tuohey, Terese Volk & Klinger, Rita & Sawa, George D. & Roberts, Christopher (2011) "Music of the Middle East". *Multicultural Perspectives in Music Education*. Toim. William M. Anderson & Patricia S. Campbell. United Kingdom: The National Association for Music Education, 149–200.
- Tuomisto, Karolina & Tiittala, Paula & Helve, Otto & Vuori, Johanna (2016) *Turvapaikanhakijoiden sekä oleskeluluvan ja kuntapaikan saaneiden kunnalliset sote-palvelut – Kuntakyselyn tulokset*. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. <http://www.julkari.fi/handle/10024/131609>
- Turtiainen, Kati & Rezai, Jassin (2018) "Valoa tunnelin päässä: Tunnustussuhteet nuoren kertomuksessa". *Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi – Kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä*. Toim. Johanna Hiitola, Merja Anis & Kati Turtiainen. Tampere: Vastapaino, 214–234.
- Valtonen, Kathleen (2008) *Social work and migration: immigrant and refugee settlement and integration*. Burlington: Ashgate cop.
- Willcutt, Erik G. & Pennington, Bruce F. & Boada, Richard & Oglie, Jamie S. & Tunick, Rachel A. & Chhabildas, Nomita A. & Olson, Richard K. (2001) "A Comparison of the Cognitive Deficits in Reading Disability and Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder". *Journal of Abnormal Psychology*, 110 (1), 157–172. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.110.1.157>